

גיליון מס' 412 פרשת ויחי
תשפ"א שנה תשיעית

גליון זה מוקדש לידידינו היקר
שיראה ברכה והצלחה
בכל הענינים

דברי שלי"ה

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

הגאון הגדול רבי שלום פוברסקי זצ"ל

מכותל המזרח של עולם הישיבות הסתלק השבוע אחד ומיוחד שהיה ידוע בגאונותו וצדקותו, שהרביץ תורה עשרות שנים במתיקות וערבות מיוחדת, מתוך עמל ויגיעה בתורה, הגאון ר' שלום פוברסקי זצ"ל בנו של רה"י מרן הגאון רבי דוד זצוק"ל.

כהרגלנו מאז ותמיד, בטור קצר זה איננו סוקרים את תולדות גדולי ישראל שנסתלקו מעמנו אלא שמים דגש על מה שנוגע יותר לקשר שהיה עם רבינו מרן שליט"א.

הגר"ר שלום זצ"ל היה בקשרי מכתבים תורניים עם רבינו, והתכתבו ביניהם מספר פעמים, כשרבינו מעריך ומתפעל מגדלותו בתורה.

לפני כעשר שנים בחג הסוכות הגיע רבי שלום זצ"ל לרבינו ושאל אותו מה יהיה הדין במי שאין לו בית האם יש לו חיוב לבנות סוכה כדי לקיים את מצות הסוכה, והשאלה הסתעפה גם לענין חיוב הדלקת נר חנוכה במי שאין לו בית, רבינו נהנה מהשאלה ותיכף ציין לדברי התוספות בסוכה והרמב"ם שדנו בזה, והשניים שקלו ודנו בזה, ומספר שבועות אח"כ מסר רבינו שיעור ביום היא"צ של מרן החזון איש, על הנושא הנ"ל, שהתחיל כאמור משאלתו של רבי שלום זצ"ל, והדברים נדפסו אחר כך בספר טעמא דקרא החדש (מפי עד ראייה, הגר"ר גדליהו הוניגסברג שליט"א).

פנינים על הפרשה

ויאמר פרעה אל יעקב כמה ימי שני חייד (בראשית מז, ח)

ספר רבנו בסעודת שבת, שראה פעם בספר צאינה וראינה סוף פרשת ויגש, שמביא מדרש מענין, ולא מצא אותו במקום נוסף: פרעה היה נוכח בבית אבימלך היה המשקוף נמוך ומעליו מודעה: מי שנכנס בבלת זו, מוכרח להתכופף לכבוד הפסל שעמד על הדלת. וכשאברהם היה צריך להכנס נעשה נס, והמשקוף הוגבה כדי שלא יצטרך להתכופף!

וגם פרעה עשה פתח נמוך כזה ומעליו פסל, כדי שהבאים בשערו יתכופפו, וכשהגיע אליו יעקב נעשה לו אותו הנס, והמשקוף הוגבה. והתפלא פרעה, שאולי זה אברהם אבינו, ולכן שאל אותו: כמה ימי שני חייד?... ויעקב ענה לו שהוא רק בן מאה ושלושים ואינו אברהם אבינו.

ואמר רבינו שעל פי מדרש זה מובן למה הוסיף יעקב זרעים היו ימי שני חייד, וכי משהו שאל אותו אם היו לו ימים טובים או רעים? אבל לפי הנ"ל מובן שרצה להשיב לו שאינו זקנו אברהם, אף שנראה זקן, כי רעים היו שני חייד.

ושמענו עובדה דומה, אותה סח מרן הגרא"ל שטינמן זצוק"ל מפי עד ראייה, רבי אליהו טוביה שפירא שלמד בראדין:

רבינו בעל החפץ חיים נסע פעם לוורשא לצורך הדפסת המשנה ברורה, ובדרכו היה מידע פעם בדרכים 'צלם' שהיו הגויים מניחים. והחפץ חיים היה כבר חלש, ובנסיעה היה נרדם, ותוך כדי שנתו כל הזמן היה ראשו עולה ויורד.

והנה הוא הבחין בדבר פלא, בכל פעם אשר עברו על יד הטומאה, בדיוק אז החפץ חיים היה מרים את הראש כדי שלא יהיה נראה חלילה כמשתחוה לצלם.

ומרן זצ"ל היה מסים כי רואים כמה שמרו מן השמים על הצדיק שלא יהיה נראה כאילו משתחוה לצלם חס ושלוש.

ויעברו ימי בכיתו וידבר יוסף אל בית פרעה (בראשית ג, ד)

ומדוע לא דיבר יוסף עם פרעה עצמו?

אמר בזה רבינו שליט"א בשם אביו, מרן בעל הקהילות יעקב ז"ע, שיוסף חשש שאם ידבר בעצמו אל פרעה, יסרב לתת לו לצאת, כי יאמר לו שלא שייך שיעזוב את מצריים אפילו לזמן מועט, כי הכל יתמוטט ויחרב, שהרי פרעה ידע שהוא לבד לא מסוגל לנהל את כל ענייני המלוכה.

לכן התחכם, ודיבר עם "בית פרעה" שידברו עם פרעה, כי ידע שבפני אנשים זרים פרעה יתבייש ולא "יודה" שיוסף מחזיק את מצריים, ובוודאי יסכים!

כיוצא בזה סיפר עוד, עובדה שזוכר במרן החזון איש זצ"ל:

באותה תקופה היה מי שרצה ליטע אילנות בחצר בית הכנסת הגדול בבני ברק דאז, והחזון איש לא היה נוחא ליה, כי חשש לשיטת הגאון רבי עקיבא איגר האוסר בזה.

החזון איש מסיבותיו שלו לא רצה לכפות דעתו לאסור, לכן נהג בפקחות. באותה תקופה היו בבני ברק כמה רבנים, והחזון איש שלח לומר לכל אחד מהם בנפרד שפלוני מתיר, כדי שזה יעורר אותם לאסור... כדרך העולם שאף אחד לא רוצה להראות שהוא "נגרר" אחר השני, ועל ידי זה הם יאסרו ויוכלו לומר בשם שאסור.

סופה של העובדה היה שזה לא הועיל, וכולם לבסוף התירו... (שבענו מטוביד)

רבי שלום זצ"ל עם להבחל"ח רבינו שליט"א לפני תקופה לפני כשנה

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושו"ת מרבינו.

מעניני הפרשה

אמר רבינו דהנה כתוב במדרש תנחומא ויחי, למה הקדים זבולון ליששכר שאלמלא זבולון לא עסק יששכר בתורה והקשה הרי מבו' בגמ' גיטין ס' א' לענין קריאת התורה שתלמיד חכם קודם, וכן בסעודה ק"ל דתלמיד חכם בראש ומה הטעם כאן שהקדים זבולון ליששכר, ותירץ בב' אופנים הא' דהכא שאיירי בענין הברכות הרי אלמלא היה זבולון לא שייך שיששכר יתחיל כלל לעסוק בתורה נמצא בהכרח שזבולון קודם כדי שיששכר יוכל ללמוד, האופן הב' שאם יברך קודם את יששכר מה יעשה בינתיים זבולון ויצטרך לישב בחוסר מעש, משא"כ אם יקדים את זבולון יששכר בינתיים ישב וילמד ואח"כ כשיברך את יששכר זבולון כבר יתעסק במסחר.

(מנחת תודה)

נשגבים הדברים מבינתנו - מתי וכיצד לבקש מחילה מאב ואם שכן או ידד - המכוסה מתחת לטלית הנפטרים. רבנו נשאל והשיב על כך לפרטי פרטים.

יהודי שמת ויש צורך לבקש ממנו מחילה, ילך על קברו או על ידי שלוחו לבקשת מחילה בעשרה כמבואר ביומא פ"ז א'. והנה, אשה אחת שפגעה באחד ומת, והלכה ללויה שלו ואמרה לעצמה בדיבור שמבקשת מחילה, האם בלויה צריך בפניו ממש בעשרה בקול רם כקברו, או סגי בלא עשרה ובלא בפניו.

אם בד' אמות שלו אין צריך עשרה וקול רם, אבל אם לא בד' אמות צריך בקול רם בעשרה. ואפשר בעשרה גם בלויה עצמה ולכן די על ידי שלוחו. וכאן, אם אמרה כן בפני י' נשים סגי, ואם לעצמה אמרה לא סגי, וצריכה עתה שליח בעשרה על קברו. (עי' במ"ב סי' תר"ו ס"ב).

ובחדא זימנא אמר רבינו, כי אם נמצא בלויה אין צריך עשרה וסגי בפה בשקט וגם לא בד' אמות. אבל, זה לא מועיל על ידי שליח, ומה שמבקשים בקול רם ברבים בשביל כולם גם שלא נמצאים, בזה סגי גם על ידי שליח.

עוד שאל פלוני, מהו בהספד של שבעה, שהרי בגמ' שבת (ק"ג.) אמרו "אחים לי בהספדאי דהתם קאימנא" ושם הוא נמצא? זה סגי. אם כן תמיד יש עצה יכנס כמה אנשים וידבר בשבחו שזו הספד ויבקש מחילה?

בתוך השנה שזה מיקרי הספד שפיר דמי.

יש שאלו כנ"ל. מה שמבקשים בלויה מהנפטר מחילה בשם כולם אם על ידי זה סגי שאם פגע בו אינו צריך אח"כ עשרה על קברו? **שהוא יבקש, ואין צריך על ידו, גם מרחוק הוא שומע. ודוקא על קברו צריך י' ושלא בקברו סגי בהכי.**

ומה אם לא ה' בלויה שם אבל בקשו בשם כולם שהיו שם ושאינן שם? זה אינו יודע.

מדוע באמת לילך ביארציט, והרי על ידי זה סובל עד יום היארציט? כי אז הנשמה שם.

האם מותר להשתטח (ממש) על הקבר לתפלה ומחילה, והאם יש מעלה בזה לענין המחילה, כי יש בחז"ל לשון להשתטח על קברו, האם הכוונה כפשוטו להשתטח, ואם אין הכוונה כפשוטו, מה טעם נקטו לשון להשתטח? אין הכוונה להישכב על הקבר, אבל אין בכך איסור. בהזדמנות שאלו: האם יש מעלה בבקשת המחילה, במשתטח על קברו? אם הוא מרגיש לעשות כך, ישתטח.

(כל משאלותיך)

יפה מראה

כבוד וקדושת הספרים

יששכר חמר גרם רבץ בין המשפתיים (מ"ט י"ד)

וברש"י, חמור גרם - חמור בעל עצמות סובל עול תורה כחמור חזק שמטעינין אותו משא כבד.

מובא בספר דרך רבינו, שרבינו נשאל כי לפעמים יש שרוצים להכניס ספר לארון, והספרים שמונחים בארון דחוקים ודבוקים הם זה בזה, ודוחף עם הספר עצמו את הספרים לצדדים כדי לעשות ריוח בין הספרים שיוכל להכניס הספר, האם אין זה בזיון הספר שמתמש בו כדי לעשות ריוח.

התשובה של רבינו היתה מפתיעה: מפורש במשנה (בכורות כ"ד, ב') "השוחט את הבכור עושה מקום בקופיץ מיכן ומיכן ותולש את השער", וברש"י שם: "מפנה את השער מכאן ומכאן למקום שחיטת הסכין", והנה אף שבגמ' שם (כ"ה, א') מסיק "תני לקופיץ" (ולא עם הקופיץ), זה מחמת קושיא שהקשה שם, ומוכח שאין זה נקרא עבודה ותשמיש בסכין של הקדש, וגם כאן אין זה משתמש בספר, כיון שזה לצורך דבר המותר. וכן אותה שאלה יש כשמניחים תפילין של יד, ומזיזים את החולצה עם התפילין, וכפי שאמרנו לעיל הדבר מותר.

רגע לא נדיר, אך התמונה נדירה: רבינו ממיין את הפתקאות של השמות שנאספו על השולחן בכניסה לבית, כדי לשים אותם בשקית לגניזה, ולא יתפזרו בבזיון (כשרבינו הבחין בצלם הוא העמיד פנים שאינו מרוצה כלל) (© כל הזכויות שמורות).

נמצאים בסגר? זה הזמן לעשות סדר!

"קובץ גליונות" יוצא במיזם מיוחד בשיתוף "דברי שי"ח", ומבקש שיתוף פעולה מקוראינו היקרים, לשלוח העתק של תמונות ומסמכים ישנים ומעניינים, מגדולי הדורות, ובנושאים שונים.

לכל אחד יש ייחוס, בביתו של כל אדם קיימות תמונות של רבנים המפארים את האירועים השונים שהיו במשפחתו, צריך רק את הזמן לחפש, כעת זה הזמן.

נשמח לשיתוף פעולה, ולקבל גם תמונות, שלכם הם נראות פשוטות ומוכרות, אבל לכלל לציבור יכול להיות תועלת גדולה, אי"ה הדברים יראו אור לתועלת הרבים.

נא לפנות למערכת 'דברי שי"ח' בכתובת: ig0533145900@gmail.com

או במספר: 053-3145900, גם למי שאין אפשרות לסרוק, יכול לפנות אלינו ונדאג לכך בהתאם.

בברכה מרובה יצחק גולדשטון

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

🏠 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת, יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה - 1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה - 4310